

MAKTABDA EKOLOGIK TARBIYANING O‘RNI

Yuldasheva Irodaxon Quchqarovna

Annotatsiya: *Ushbu maqola maktabda ekologik tarbiyaning o‘rnini tahlil qiladi. Ekologik tarbiya o‘quvchilarning atrof-muhitga bo‘lgan munosabatini shakllantirish, ekologik madaniyatini rivojlantirish va tabiatni asrashga mas‘uliyatli yondashuvni tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega ekanligi asoslab beriladi. Maqolada maktabda ekologik ta‘limning maqsad va vazifalari, shakllari, metodlari hamda o‘qituvchining roli ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, ekologik tarbiyaning o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, jamiyatning barqarorligiga qo‘shadigan hissasi baholanadi.*

Kalit so‘z: *Ekologik tarbiya, maktab, atrof-muhit, o‘quvchilar, ekologik ong, ekologik madaniyat, tabiat, mas‘uliyat, ekologik muammolar, ekologik ta‘lim, barqaror rivojlanish, o‘qituvchi, dars, tadbir, loyiha, ekskursiya, ekologik faoliyat.*

Bugungi kunda ekologik muammolar global xarakter kasb etib, insoniyatning kelajagiga jiddiy tahdid solmoqda. Atrof-muhitning ifloslanishi, tabiiy resurslarning kamayishi, iqlim o‘zgarishlari kabi muammolarni hal qilishda ekologik tarbiyaning ahamiyati beqiyosdir. Maktab - yosh avlodning dunyoqarashini shakllantiradigan, ularga bilim beradigan va jamiyatga foydali insonlar etib tarbiyalaydigan muhim maskan. Shu bois, maktabda ekologik tarbiyani to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish, o‘quvchilarda ekologik ongni shakllantirish va ularni atrof-muhitga mas‘uliyatli munosabatda bo‘lishga o‘rgatish dolzarb vazifadir.

Ekologik tarbiyaning asosiy maqsadi - o‘quvchilarda atrof-muhitga nisbatan mas‘uliyatli munosabatni shakllantirish, ularni ekologik muammolarning sabablari va oqibatlari bilan tanishtirish, tabiatni asrash va undan oqilona foydalanishga o‘rgatishdan iborat. Vazifalari esa quyidagilardan iborat:

- O‘quvchilarda ekologik bilimlar berish.
- Ekologik tafakkurni rivojlantirish.
- Atrof-muhitga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirish.
- Ekologik madaniyatni rivojlantirish.
- Ekologik faoliyatga jalb etish.

Maktabda ekologik tarbiyaning turli shakllari va metodlaridan foydalanish mumkin. Bularga darslar, sinfdan tashqari tadbirlar, loyihalar, ekskursiyalar, o‘quvchilarning ilmiy-amaliy konferensiyalari, tanlovlar, to‘garaklar va boshqalar kiradi. Metodlar esa quyidagilardan iborat bo‘lishi mumkin:

- Ma‘ruza.
- Suhbat.
- Munozara.
- Guruhlarda ishlash.

- Amaliy mashg‘ulotlar.
- O‘yinlar.
- Multimediali vositalardan foydalanish.

Maktabda ekologik tarbiyani muvaffaqiyatli amalga oshirishda o‘qituvchining roli muhim. O‘qituvchi o‘z fanini ekologik nuqtai nazardan yoritishi, o‘quvchilarni ekologik muammolarga befarq bo‘lmaslikka undashi, ularning ekologik faoliyatini tashkil etishi va qo‘llab-quvvatlashi lozim. Ekologik tarbiya o‘quvchilarning nafaqat ekologik bilimlarini oshiradi, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Ekologik tarbiya o‘quvchilarda mas’uliyatlilik, mehnatsevarlik, tabiatga mehr, insonparvarlik, adolatparvarlik kabi fazilatlarni shakllantiradi. Maktabda ekologik tarbiyani yo‘lga qo‘yish kelajak avlodlarning ekologik madaniyatini oshirishga, ularning atrof-muhitga nisbatan mas’uliyatli munosabatda bo‘lishiga va jamiyatning barqaror rivojlanishiga hissa qo‘shishiga yordam beradi.

Ekologik ta’lim jarayonida nafaqat maktabda va sinfdan tashqari ishlarda, balki uyda ham turli shakl va usullardan foydalanish muhimdir. Shuni esda tutish kerakki, ota-onalar o‘z farzandlariga o‘rnak ko‘rsatdilar, ya’ni oddiy qoidalar (ko‘chada axlat tashlamang, hayvonlarni o‘ldirmang, o‘simliklarni yig‘mang, subbotniklar o‘tkazing) bolalarni uyda o‘qitish, ularga o‘zlarining xulq-atvorlarini yaxshi namunalarini ko‘rsatish. Ekologik ta’limning turli shakllari va usullarining birlashishi sayyoramiz farovonligi bog‘liq bo‘lgan jamiyatning vijdonli va mas’uliyatli a’zolarini shakllantirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR:

1. Ta’lim to‘g‘risidagi qonunning yangi taxriri 2020-yilning 23 - sentabrda O‘RQ-637 son.
2. “Tabiatni muhofaza qilish to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasining Qonuni. //“O‘zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining axborotnomasi” 1993 yil. 1- son, 11- modda.
3. Norbo‘tayev X.B. Boshlang‘ich sinflarda fanlararo ekologik tarbiya //Zamonaviy ta’lim. - 2018. 11-son. - B. 53-58.
4. Sharipova D., Xodiyeva D.P., Sharipov M.K. Tabiatshunoslikni va uni o‘qitish metodikasi. darslik.T.. “Barkamol fayz media” nashriyoti. 2018.